

структурами посівних площ сільськогосподарських культур. Фактично питома вага зернових складає від 42 до 55 %, 58 - 45 % - під іншими культурами, в окремих господарствах це співвідношення складає 67 і 33 %. Отже, не у всіх господарствах області є умови для впровадження нової схеми сівозмін.

Поліпшення економічних показників зернової галузі неможливо без використання всіх чинників інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. І одним із найважливіших чинників інтенсифікації є використання нових засобів механізації. У умовах дрібнотоварного виробництва неможливо забезпечити повне сезонне навантаження на енергоємну техніку. Крім того, вартість її така, що одному фермеру придбати її не під силу. Цей факт є ще одним вагомим аргументом на користь великого товарного виробництва зерна.

УДК [631.155.2:658.8] :634

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПЛОДІВ У САДІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Л.О.БОЛТЯНСЬКА – аспірант, Таврійська державна агротехнічна академія

Запорізька область належить до числа головних садівничих регіонів України. Проте, в останні 10 років у садівництві області відбулися істотні зміни. Різьке зниження попиту на плодіву продукцію по причині низької платоспроможності населення, розширення реалізації імпоротної продукції призвели до того, що господарствам стало не вигідно займатися виробництвом і реалізацією плодів. Одна з високорентабельних галузей сільського господарства, насамперед за рахунок високих закупівельних цін на плоди і широкий ринок збуту в Росії, Білорусії, країнах Прибалтики, плодівництва стало збитковим навіть у спеціалізованих господарствах.

Спеціалізовані садівничі господарства мають значні переваги перед багатогалузевими (чітка технологія виробництва плодів, наявність бази збереження і переробки продукції, а також більш висока кваліфікація робітників).

Економічна ефективність садівництва в значній мірі залежить від рівня спеціалізації господарства (таблиця 1).

Таблиця 1 - Ефективність виробництва плодів у залежності від рівня спеціалізації садівництва

Показники	Група господарств за рівнем спеціалізації садівництва				Всього та в середньому
	I (до 5%)	II (5/ 1-10%)	III (10.1-45%)	IV (більше 45%)	
1992-1995рр.					
Кількість господарств в групі	16	4	7	5	32
Середній рівень спеціалізації,%	1.8	7.7	24.0	74.1	15.3
Урожайність, ц/га.	6.3	6.2	40.7	58.9	30.5
Собівартість 1 ц плодів, грн. виробнича	68.1	54.3	23.3	28.3	29.5
повна	84.2	55.7	27.4	40.7	38.5
Прибуток на 1 га. , грн.	-243.7	468.7	667.1	245.3	254.5
Рівень рентабельності, %	-	119.2	62.3	10.2	21.6
1996-1999рр..					
Кількість господарств в групі	12	9	9	3	32
Середній рівень спеціалізації,%	2.2	5.8	24.9	65.4	21.7
Урожайність, ц/га.	2.1	6.6	26.4	48.6	20.8
Собівартість 1 ц плодів, грн. виробнича	119.8	68.3	41.2	31.2	57.8
повна	121.4	71.1	54.4	34.9	58.1
Прибуток на 1 га. , грн.	-111.7	-117.9	-731.6	94.4	-515.5
Рівень рентабельності, %	-	-	-	5.5	-

У господарствах IV групи, де середній рівень спеціалізації в період з 1992 по 1999 року склав 70.3% урожайність саду в 11 разів вище, ніж у господарствах I групи з найменшим рівнем спеціалізації. Спеціалізовані садівничі господарства в умовах інфляції та дефіциту коштів підтримували певний рівень інтенсивності ведення галузі, а багатогалузеві в цій ситуації не в змозі були забезпечити необхідну технологію вирощування плодкових культур і сконцентрували увагу на виробництві інших сільськогосподарських культур, наприклад зерна та соняшнику.

Порівняльна оцінка ефективності виробництва плодів у залежності від рівня спеціалізації садівництва показала, що виробництво плодів у період 1996-1999 років у багатьох господарствах стало збитковим, по причині зниження рівня урожайності в середньому на 32% у порівнянні з 1992-1995 роками, що призвело до підвищення собівартості у 1.5 рази.

Дослідження залежності ефективності виробництва від рівня спеціалізації показують, що високий рівень садівництва (біля 45%) супроводжується високою питомою вагою товарної продукції у загальній вартості продукції по господарству: з підвищенням рівня спеціалізації садівництва зростає урожайність плодів, яка в свою чергу впливає на підвищення продуктивності праці, зниження собівартості виробництва плодів, збільшення прибутку.

Нами проаналізована економічна ефективність виробництва плодів в залежності від розміру виробничих витрат на 1 га саду. Результати досліджень, викладені у таблиці 2 показують велику залежність ефективності садівництва від рівня виробничих витрат. Як видно у господарствах IV групи, де середній рівень виробничих витрат складає більш 3000 грн. на 1 га саду – найвищі показники ефективності галузі. В порівнянні з господарствами I групи, виробничі витрати тут в період з 1992-1995 роки в 5.9 рази вище, а в період з 1996-1999 рр. – у 6.6 рази. Видно також значну різницю з урожайності плодів по даним групам. Якщо у 1992-1995 рр. у господарствах IV групи урожайність плодів склала 113.6 ц/га, що у 9.8 рази перевищує досягнутий рівень урожайності господарств I групи, то в період з 1996-1999 рр. він виріс до 23.7 рази.

Таким чином, дослідження показують, що тільки при виробничих витратах більше 3000 грн. на 1 га саду виробництво плодів може бути прибутковим. Але такі заощадження багатьом господарствам не по кишені. Тому, для подальшого розвитку садівництва потрібна державна підтримка у вигляді пільгових довгострокових кредитів спеціалізованим садівничим господарствам.

Таблиця 2 - Ефективність виробництва плодів від рівня виробничих витрат

Показники	Група господарств від рівня виробничих витрат на 1 га саду, грн				Всього та в середньому
	I (до 1000)	II (1001-2000)	III (2001-3000)	IV (більше 3000)	
1992-1995рр.					
Кількість господарств в групі	26	4	1	1	32
Виробничі витрати на 1 га саду, грн	516.7	1220.1	2191.1	3060.6	697.5
Урожайність, ц/га.	11.57	51.3	128.4	113.6	30.5
Собівартість 1 ц плодів, грн. виробнича	44.6	23.8	17.0	26.9	29.5
повна	46.5	28.5	17.2	50.2	38.5
Прибуток на 1 га. , грн.	136.0	15.1	119.3	13.2	21.6
Рівень рентабельності, %	25.2	15.1	119.3	13.2	21.6
1996-1999рр.					
Кількість господарств в групі	25	4	2	1	32
Виробничі витрати на 1 га саду, грн	453.0	1223.5	2445.4	3013	1205
Урожайність, ц/га.	4.24	31.5	57.7	100.8	20.8
Собівартість 1 ц плодів, грн. виробнича	80.2	33.9	39.3	29.8	57.8
повна	106.6	38.8	42.3	33.8	58.1
Прибуток на 1 га. , грн.	-214.9	-607.7	-973	283.1	-515.5
Рівень рентабельності, %	-	-	-	8.2	-

УДК 338.43

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН В РЕФОРМОВАНИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Ю.О.ПРУС – ст. викладач, Таврійська державна агротехнічна академія

Реформування сільськогосподарських підприємств передбачає зміни у відносинах власності на землю та майно, що повинно привести до раціоналізації та підвищення ефективності використання виробничих ресурсів. В основі змін відносин власності в но-